

”Hvormed må videnskaben gøre sin begyndelse?”¹

af Georg Wilhelm Friedrich Hegel

Oversættelse ved Anders Hee Nørbjerg Poulsen og Jesper Lundsryd Rasmussen

[33] Fra åndens fænomenologi eller videnskaben om bevidstheden som den tilsynkommende ånd forudsættes, at dennes sidste, absolutte sandhed resulterer i den *rene viden*. *Logikken er den rene videnskab*, den rene viden i sit omfang og sin udbredelse. Den rene viden er den til sandhed blevne vished eller visheden, der ikke længere står overfor genstanden, men har inderliggjort genstanden, og kender² genstanden som sig selv; det er visheden, som på den anden side ligeså har opgivet viden om sig selv som noget, der står over for genstanden og alene er denne genstands tilintetgørelse; det er visheden, som har yderliggjort sig og er enheden med sin yderliggørelse.

Den rene viden sammengået i denne enhed har ophævet al forbindelse til noget andet og formidlingen og *er simpel umiddelbarhed*³.

Den simple umiddelbarhed er selv et refleksionsudtryk og relaterer sig til forskellen fra det formidlede. I dens sande udtryk er denne simple umiddelbarhed den *rene varen* eller *varen* overhovedet; *varen*, intet andet, uden al yderligere bestemmelse og opfyldelse.

Dette tilbageblik på den rene videns begreb er *grunden*, fra hvilken *varen* kommer for at udgøre *begyndelsen* på den absolutte videnskab.

Eller for det andet og omvendt: *begyndelsen på den absolutte videnskab* skal selv være *absolut begyndelse*, den må *intet forudsætte*. Begyndelsen må altså være

¹ Teksten er en oversættelse af G.W.F. Hegel: *Wissenschaft der Logik: Erster Band: Die objektive Logik: (1812/1813)*, i: G.W.F. Hegel: *Gesammelte Werke*, bd. 11, udgivet af F. Hogemann & W. Jaeschke, Hamburg: Felix Meiner Verlag, 1978, s. 33–40.

² Ty. wissen.

Anders Hee Nørbjerg Poulsen, ph.d.-studerende
anhee@sdu.dk
Campusvej 55, 5230 Odense M, Danmark

Jesper Lundsryd Rasmussen, DFF-International Postdoc
jesper.lundsryd@gmail.com
Fahnenbergplatz 79085 Freiburg im Breisgau, Tyskland

formidlet gennem intet, ej heller må den have en grund; den skal snarere selv være grunden for hele videnskaben. Den må derfor slet og ret være noget umiddelbart eller snarere det umiddelbare selv. Ligesom begyndelsen ikke kan have en bestemmelse i forhold til noget andet, så kan den heller intet indhold indeholde i sig, for noget sådan ville ligeså være en skelnen og en forbindelse af det forskellige med hinanden, følgelig en formidling. Begyndelsen er altså den *rene væren*.

[34] I den nyere tid blev det fortrinsvist anset som en vanskelighed at finde en begyndelse i filosofien, og grunden til denne vanskelighed såvel som muligheden for at løse den er blevet diskuteret på mangfoldig vis. Begyndelsen i filosofien må enten være noget *formidlet* eller noget *umiddelbart*, og det er let at vise, at begyndelsen hverken kan være det *ene* eller det *andet*. Hermed møder den ene eller anden begyndelsesmåde sin gendrivelse.

I den første netop givne fremstilling af væren som begyndelse er begrebet om viden forudsat. Hermed er begyndelsen ikke absolut, men kommer fra bevidsthedens forudgående bevægelse. Videnskaben om denne bevægelse, fra hvilken viden resulterer, ville skulle have den absolutte begyndelse. Videnskaben gør denne begyndelse med den *umiddelbare bevidsthed*, at noget *er*. – Væren gør således her ligeledes begyndelsen, men som en bestemmelse af en konkret skikkelse, i skikkelse af bevidstheden; først den rene viden, ånden, som har befriet sig fra sin tilsynekomst som bevidsthed, har også den frie, rene væren som sin begyndelse. – Men hin begyndelse, den umiddelbare bevidsthed, indeholder Jeg'et som relateret til noget slet og ret andet og omvendt genstanden relateret til Jeg'et, altså en formidling. – Ganske vidst indeholder bevidstheden begge formidlende³ selv, – som igen er de formidlede –; bevidstheden viser dermed ikke ud over sig selv og er indeholdt i sig selv. Men idet formidlingen er gensidig, så er hver formidlende også formidlet, hvormed ingen ægte umiddelbarhed er forhånden. – Men omvendt ville en sådan umiddelbarhed være forhånden, således er den, da den ikke er begrundet, noget vilkårligt og tilfældigt.

Indsigten – at det absolut sande skal være et resultat og omvendt, at et resultat forudsætter en første sandhed, som dog, fordi det er det første objektivt

³ Ty. die beyden Vermittelnden.

betragtet, ikke er nødvendig, og ifølge den subjektive side ikke er erkendt – har i den nyere tid frembragt tanken, at filosofien kun kan begynde med noget hypotetisk eller problematisk sandt, og filosofien derfor først kun skulle være en søgen.

Ifølge denne opfattelse er det at skride fremad i filosofien snarere en gåen tilbage og en begrundelse, gennem hvilken det først giver sig, at det, hvormed der begyndtes, ikke blot er noget vilkårligt antaget, men faktisk dels det sande, dels det første sande.

Man må indrømme, at det er en væsentlig betragtning, – som nærmere vil give sig inden for logikken selv, – at det at bevæge sig fremad er en *tilbagegang* til *grunden* og til det *oprindelige*, fra hvilken det afhænger, hvormed begyndelsen gjordes. – Således tilbageføres bevidstheden på sin vej ud af umiddelbarheden, med hvilken den begynder, til den absolutte viden som sin sandhed. Dette sidste, grunden, er da også det, fra [35] hvilket det første fremgår, som først optrådte som umiddelbar. – Altså vil ånden også ved *afslutningen* af udviklingen af den rene viden med frihed yderliggøre sig og frisætte sig i skikkelsen af en *umiddelbar* bevidsthed, som bevidsthed om en væren, der står overfor bevidstheden som en anden. Det væsentlige er egentlig, ikke at noget rent umiddelbart er begyndelsen, men at det hele er et kredsløb i sig selv, hvori det første også bliver det sidste, og det sidste bliver det første.

Derfor viser det sig på den anden side lige så nødvendigt at betragte det som *resultat*, i hvilket bevægelsen går tilbage i sin *grund*. I henhold til dette hensyn er det første i ligeså høj grad grunden, og det sidste noget afledt. For idet der udgås fra det første, og gennem korrekte slutninger nås hen til det sidste, som til grunden, så er denne grund faktisk resultatet. *Fortgangen* fra det, som gør begyndelsen, er yderligere kun en *videre bestemmelse* af det samme, således at dette forbliver det tilgrundliggende for alt det efterfølgende og ikke forsvinder derudaf. Fortgangen består ikke deri, at noget *andet* ville udledes, eller at der ville overgås til noget egentligt andet; – og såfremt denne overgang forekommer, så ophæver den sig i lige så høj grad igen. På den måde er begyndelsen i filosofien, det i alle følgende udviklinger nærværende og sig bevarende grundlag, det, hvad angår dets videre bestemmelser, fuldstændig immanente begreb.

Ved denne forgang, hvori begyndelsen bestemmer sig videre, mister den, hvad den ensidigt har i denne bestemthed, at være noget umiddelbart, den bliver noget formidlet, og gør netop derigennem linjen af den videnskabelige viderebevægelse til en kreds. – Tillige bliver det, der udgør begyndelsen endnu ikke i sandhed erkendt, idet det deri endnu er det uudviklede, indholdsløse, for således er det i begyndelsen, dvs. endnu før videnskaben; først dette, og netop i dens hele udvikling, er begyndelsens fuldendte, indholdsfulde og først i sandhed begrundet erkendelse.

Fordi resultatet også udgør den absolutte grund, er det at skride fremad i denne erkendelse ikke noget provisorisk, ej heller noget problematisk og hypotetisk, men det er bestemt gennem sagens natur og indhold selv. Ej heller er hin begyndelse noget vilkårligt og foreløbigt antaget; det er ej heller noget vilkårligt tilsynkommende og forudsat bønligt, fra hvilket det senere viste sig, at man gjorde ret i at have gjort det til begyndelsen; – som det fra de geometriske konstruktioner først bagefter i beviserne viser sig, at man gjorde ret i at trække netop denne linje eller sågar, at det i beviserne selv viser sig, at det har været godt at begynde med sammenligningen med denne linje eller vinkel; for sig, i denne linjedragning eller sammenligning selv, begribes det ikke.

[36] Således er ovenfor *grunden*, hvorfor der i den rene videnskab begyndes fra den rene væren, umiddelbart blevet angivet ved videnskaben selv. Denne rene væren er enheden, til hvilken den rene viden går tilbage, eller den rene væren er også indholdet af den rene viden. Dette er den side af sagen, ifølge hvilken denne *rene væren*, dette absolut-umiddelbare, ligeså er det absolut formidlede. Men ligeså væsentlig er den rene væren det rent-formidlede; som sådan alene er den rene væren at tage, *netop fordi* den er begyndelsen; for så vidt den ikke ville være denne rene ubestemthed, for så vidt den ville være bestemt yderligere, ville den blive taget som noget formidlet. Det ligger i *begyndelsens natur selv*, at den er væren og ellers intet. Der behøves derfor ikke andre forberedelser, ej heller andre refleksioner og tilknytningspunkter, for at komme ind i filosofien.

At begyndelsen er filosofiens begyndelse, derudaf kan nu ikke uddrages en *nærmere bestemmelse* eller et *positivt* indhold angående begyndelsen. For filosofien er her i begyndelsen, hvor sagen selv endnu ikke er forhånden, et tomt ord eller

en eller anden antaget, uberettiget forestilling. Den rene viden giver kun denne negative bestemmelse, at begyndelsen skal være den *abstrakte* eller *absolutte* begyndelse. For så vidt den rene væren tages som *indholdet* af den rene viden, så skal denne træde tilbage for sit indhold, overlade dette indhold til sig selv, og ikke bestemme videre. – Eller idet den rene væren skal betragtes som enheden, i hvilken viden på det højeste punkt af foreningen er faldet sammen med objektet, så er viden forsvundet i denne enhed og har ikke ladet nogen forskel fra enheden blive tilbage, og følgelig ej heller ladet nogen bestemmelse af enheden blive tilbage.

Ellers er der heller ikke noget eller et eller andet indhold forhånden, som ville kunne bruges til at gøre en mere bestemt begyndelse. Der er intet andet forhånden end *den rene væren som begyndelse*. I denne bestemmelse: *som begyndelse* er den rene umiddelbarhed noget *mere konkret*, og hvad der umiddelbart er indeholdt i begyndelsen, kan udvikles analytisk for at se, hvortil dette videre fører.

I det hele taget kan også den indtil nu antagne bestemmelse *af væren* som begyndelse helt undlades; der fordres kun, at der gøres en ren begyndelse; der er således intet forhånden end *begyndelsen* selv, og det vil vise sig, hvad den er.

Der er endnu intet, og der skal blive noget. Begyndelsen er ikke det rene intet, men et intet, fra hvilket noget skal udgå; der er tillige allerede væren indeholdt i begyndelsen. Begyndelsen indeholder altså begge, væren og intet; den er enheden af væren og intet; – eller begyndelsen er ikke-væren, som tillige er væren, og væren, som tillige er ikke-væren.

Væren og intet er i begyndelsen forhånden som *forskellige*, fordi begyndelsen henviser til noget andet; – begyndelsen er en ikke-væren, der er forbundet til væren som [37] noget andet; det begyndende *er* endnu ikke; det tilgår først væren. Tillige indeholder begyndelsen væren, men som noget, der bevæger sig væk fra ikke-væren eller ophæver ikke-væren, som noget modsat begyndelsen.

Yderligere *er* dog det, som begynder, allerede; i lige så høj grad er det dog endnu *ikke*. Væren og intet er altså her i umiddelbar forening; eller begyndelsen er deres *uuskelnelige enbed*⁴.

⁴ Ty. ununterschiedene Einheit.

Analysen af begyndelsen ville således give begrebet om enheden af vøren og ikke-vøren, – eller i mere reflekteret form, ville den give begrebet om enheden af det at være forskellig⁵ og det ikke at være forskellige⁶, – eller begrebet om identiteten af identitet og ikke-identitet. Dette begreb ville kunne anses som den første, reneste definition af det absolutte; – som begrebet faktisk ville være, hvis det handlede om formen på definitioner og navnet på det absolutte i det hele taget. Således forstået ville hint abstrakte begreb være den første, så alle videre bestemmelser og udviklinger kun ville være mere bestemte og rigere definitioner af det absolutte.

Men denne analyse af begyndelsen forudsætter den selvsamme begyndelse som *bekendt*; den har vores forestilling om denne begyndelse som sit grundlag. Dette er et eksempel på, hvordan andre videnskaber går frem. De forudsætter deres genstand som bekendt og antager derved bønligt, at enhver i sine forestillinger omtrentligt ville finde de samme bestemmelser i genstanden, som de her og der bibringer og angiver gennem analyse, sammenligning og øvrigt ræsonnement om genstanden. Det, som gør den absolutte begyndelse, skal ganske vist være noget bekendt; men hvis dette er noget konkret, og følgelig i sig noget mangfoldigt bestemt, så angiver jeg, idet jeg forudsætter disse bestemmelser af genstanden som noget bekendt, bestemmelserne som noget umiddelbart, hvad de ikke er. Ved bestemmelserne indtræder derfor tilfældigheden og vilkåret af analysen og af de forskellige måder at bestemme på. Fordi relationen én gang er tilstået som noget umiddelbart givet, har enhver retten til at tilvejebringe eller udelade bestemmelserne, som man i sin umiddelbare og tilfældige forestilling *forefinder*.

Men for så vidt genstanden, som analysen forudsætter den, er noget konkret, en syntetisk enhed, så er den deri indeholdte forbindelse en *nødvendig*, dog kun for så vidt forbindelsen ikke er forefundet, men frembragt ved momenternes egen bevægelse som en tilbagegang i denne enhed; – en bevægelse, som er modsætningen til den nævnte, der er en analytisk fremgang og en for sagen selv yderlig, i subjektet faldende gøren.

⁵ Ty. Unterschiedenseyn.

⁶ Ty. Nichtunterschiedenseyn.

Herfra viser det før bemærkede sig nærmere, at det, hvormed begyndelse skal gøres, ikke er noget konkret, at det ikke kan være noget sådant, som indeholder en forbindelse [38] i sig selv, for en sådan forudsætter en bevægelse inden for dette selv, en formidling og overgang fra et til noget andet; og fra denne bevægelse ville det simpel-tilblevne⁷ konkrete være resultatet. Men begyndelsen skal ikke være et resultat. Det som gør begyndelsen, begyndelsen selv, er ud fra disse betragtninger at forstå som noget ikke-analyserbart, i sin uopfyldte umiddelbarhed, altså som væren, at forstå som det helt tomme.

Hvis man mod betragtningen af den abstrakte begyndelse utålmodigt ville indvende, at der ikke skal begyndes med begyndelsen, men med sagen, så er denne sag ikke andet end hin tomme væren; for hvad sagen er, er det, som netop først skal vise sig i videnskabens forløb, det, der ikke kan forudsættes som bekendt før videnskaben.

Hvilken form der ellers tages for at have en anden begyndelse end den tomme væren, så lider denne under de angivne mangler. For så vidt der reflekteres derpå, at alt det efterfølgende må udledes af det første sande, at det første sande må være grunden for det hele, så synes fordringen nødvendigt at gøre begyndelsen med Gud, med det absolutte, og at begribe alt ud fra ham. Hvis derimod – i stedet for på sædvanlig vis at lægge forestillingen til grund, og at forudskikke en definition af det absolutte i overensstemmelse med denne (hvorom det handlede ovenfor) – den nærmere bestemmelse af dette absolutte tages fra den umiddelbare selvbevidsthed, hvis den bestemmes som et Jeg, så er dette ganske vist delvist noget umiddelbart, og delvist noget bekendt i en meget større betydning end en øvrig forestilling; for noget tidligere bekendt tilhører ganske vist Jeg'et, men idet det blot er en forestilling, er det endnu et indhold forskelligt fra Jeg'et; Jeg'et derimod er den simple vished om sig selv. Men visheden er tillige noget konkret, eller Jeg'et er det konkreteste; det er bevidstheden om sig som en uendelig mangfoldig verden. At Jeg'et skal være begyndelse og grund for filosofien, kræves snarere afsondringen af det konkrete, – den absolutte akt, hvorigennem Jeg'et renses fra sig selv, og bevidstgøres som et absolut Jeg. Men dette rene Jeg er så ikke det bekendte, det almindelige Jeg fra vores bevidsthed, hvorpå videnskaben umiddelbart og for

⁷ Ty. einfachgewordene.

enhver skal tilknyttes. Hin akt skulle egentlig intet andet være, end opløftelsen til den rene videns standpunkt, hvor forskellen mellem det subjektive og det objektive netop er forsvundet. Men så *umiddelbart* som denne opløftelse er fordret, er den et subjektivt postulat; for at vise sig som en ægte fordring, måtte det konkrete Jeg eller den umiddelbare bevidstheds bevægelse fremad mod den rene viden være påvist [39] og fremstillet ved den selv, ved dens egen nødvendighed. Uden denne objektive bevægelse kommer den rene viden, *den intellektuelle anskuelse*, til syne som et vilkårligt standpunkt eller selv som en af de empiriske bevidsthedstilstande, med hensyn til hvilke det kommer an på, om nogle kan *forefinde* eller frembringe tilstanden, mens andre ikke kan. For så vidt dette rene Jeg skal være den væsentlige rene viden, men den rene viden kun sættes i den individuelle bevidsthed gennem den absolutte akt af selvopløftelsen, og ikke umiddelbart er forhånden i denne bevidsthed, så mistes netop fordelen, som skulle udspringe af denne begyndelse på filosofien, nemlig at denne begyndelse er noget slet og ret bekendt, hvad alle umiddelbart finder i sig, hvortil videre refleksioner ville kunne knyttes; hint rene Jeg er i sin absolutte væsenhed⁸ snarere noget, der for den almindelige bevidsthed er ubekendt, noget, som bevidstheden ikke finder deri. Her sætter det bedrag snarere ind, at der må være tale om noget bekendt, om Jeg'et fra den empiriske selvbevidsthed, men faktisk er der tale om noget fjernt for denne bevidsthed. Bestemmelsen af den rene viden som Jeg, fører den bestandige tilbagekaldelse⁹ af erindringen om det subjektive Jeg med sig, hvis skranke skal glemmes, og opretholder nærværet af forestillingen, som om sætningerne og forholdene, der giver sig i den videre udvikling af Jeg'et, som noget forhånden i den almindelige bevidsthed, da den jo er det, fra hvilken sætningerne kan hævdes, forekommer og kan forefindes i. Denne forveksling frembringer i stedet for en umiddelbar klarhed snarere en desto grellere forvirring og fuldstændig desorientering.

Den rene viden fratager Jeg'et sin indskrænkede betydning, at have sin uovervindelige modsætning i et objekt; af denne grund ville det i det mindste være *overflødigt* til stadighed at bibeholde denne subjektive holdning og bestemmelsen af det rene væsen som Jeg. Men denne bestemmelse fører ikke

⁸ Ty. Wesenheit.

⁹ Ty. fortdauerende Zurückerinnerung.

alene hin forstyrrende tvetydighed med sig, men forbliver også ved nærmere betragtning et subjektivt Jeg. Den virkelige udvikling af videnskaben, som udgår fra Jeg'et, viser det, at objektet deri har og beholder den perennerende¹⁰ bestemmelse af at være et andet for Jeg'et, at altså Jeg'et, fra hvilket der bliver udgået, ikke er den rene viden, som i sandhed har overvundet bevidsthedens modsætning; dette Jeg er således stadig i tilsynekomsten og ikke i elementet af væren ved og for sig¹¹.

Hvis dog Jeg'et faktisk var den rene viden, eller hvis den intellektuelle anskuelse faktisk var begyndelsen, så handler det i videnskaben ikke om, hvad der er *inderligt* forhånden, men om *tilstedeværelsen af det inderlige i viden*. Hvad der ved begyndelsen af videnskaben er til stede af den intellektuelle anskuelse (eller hvis den intellektuelle anskuelses [40] genstand kaldes det evige, det guddommelige eller det absolutte), hvad der er til stede af det evige eller absolutte ved videnskabens begyndelse, så er dette ikke andet end en første, umiddelbar, simpel bestemmelse. Hvilket righoldigere navn denne begyndelse tildeles, end den blotte væren udtrykker, så kan det kun komme i betragtning, hvordan det indtræder i viden og i artikulationen¹² af viden. Den intellektuelle anskuelse er selv den voldsomme tilbagevisning af det at formidle og af den bevisende, ydre refleksion; hvad den intellektuelle anskuelse dog udtrykker mere end noget umiddelbart, er noget konkret, som i sig indeholder forskellige bestemmelser¹³. Artikulationen og fremstillingen af noget sådant er dog en formidlende bevægelse, som begynder med *en* af bestemmelserne og går frem til de andre, selv hvis disse går tilbage til den første; – det er en bevægelse, som tillige hverken må være assertorisk eller vilkårlig. Fra hvad der derfra begynder i denne fremstilling, er ikke det konkrete selv, men noget simpelt umiddelbart, fra hvilket bevægelsen udgår.

Hvis der altså i udtrykket af det absolutte eller evige eller Gud, hvis der i deres anskuelse eller tanker ligger *mere*, end i den rene væren, så må det, der ligger deri, fremtræde i viden; det, som ligger deri, lad det være så rigt, som det måtte være, så er bestemmelsen, som *først* fremtræder i viden, noget simpelt;

¹⁰ Af lt. perennis: 'som varer året igennem'; 'vedvarende'. Af *per-*: 'gennem' og *annus*: 'år'.

¹¹ Ty. Anundfürsichseyn.

¹² Ty. Aussprechen.

¹³ Ty. ein in sich verschiedene Bestimmungen Enthaltendes.

fordi kun i det simple er der ikke mere end den rene begyndelse; eller den er kun det umiddelbare, fordi kun i det umiddelbare er der endnu ikke sket en forgang¹⁴ fra et til noget andet, følgelig heller ikke mere end begyndelsen. Hvad der altså skal være artikuleret¹⁵ om væren, eller hvad der skal være indeholdt i de rigere former af det absolutte eller Gud, så er dette i begyndelsen kun tomme ord og kun væren; dette simple, som derudover ingen videre betydning har, dette tomme er altså filosofiens absolutte begyndelse.

Denne indsigt er selv så simpel, at denne begyndelse, som er indret, hverken behøver en forberedelse eller videre indledning; og ræsonnementet over begyndelsens foreløbighed kunne ikke have hensigten at tilføre noget til begyndelsen, men snarere at fjerne al foreløbighed.

¹⁴ Ty. Fortgegangenseyn.

¹⁵ Ty. ausgesprochen.